

**До разової спеціалізованої вченої ради
в Одеському державному університеті
внутрішніх справ**

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Рогальської Вікторії Вікторівни
на дисертацію Луцюка Романа Петровича
«Особливості кримінального процесуального доказування у
кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-
транспортних пригод»
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність дослідження. Одним із ключових завдань наук, які досліджують особливості розслідування кримінальних правопорушень є систематичне осмислення комплексу проблемних питань, які виникають у практичній діяльності слідчих підрозділів та формування відповідних моделей та алгоритмів щодо їх розв'язання та створення наукового підґрунтя для ефективного розслідування кримінальних правопорушень. Безумовно, що протягом багатьох років у теорії криміналістики та кримінального процесуального права вченими досліджувалась переважна більшість питань, які стосуються процесу досудового розслідування кримінальних проваджень й положень щодо особливостей доказування обставин конкретних кримінальних правопорушень. Не є виключенням і відповідний комплекс кримінальних правопорушень, які пов'язані із вчиненням дорожньо-транспортних пригод, які можна віднести до категорії відносно традиційних кримінальних правопорушень. У той же час, необхідно звернути увагу, незважаючи на наявність усталених методик розслідування таких злочинів, напрацьованої слідчої практики щодо здійснення доказування, на сучасному етапі, слідчі зіштовхуються із значною кількістю проблемних питань, які пов'язані із появою нових різновидів та типів транспортних засобів, які є учасниками дорожнього руху, але не мають чітко визначеного правового статусу, або такий статус визначений законодавцем нещодавно і відповідна слідча та

судова практика відсутня, зміною конструктивних характеристик автомобілів, які суттєво впливають на кореляційні залежності між діями водія та відповідними наслідками, зокрема дорожньо-транспортною пригодою. Окремо необхідно звернути увагу, що розповсюдження набувають дорожньо-транспортні пригоди, які вчинені за участі бойових машин, що пов'язано з їх активною експлуатацією на всій території України з метою відбиття нападу країни-агресора на Україну. Наведені та інші обставини, ставлять перед криміналістикою та кримінальним процесуальним правом нові завдання щодо оновлення, а в окремій частині формування нових положень щодо розслідування дорожньо-транспортних пригод та доказування обставин вчинення таких кримінальних правопорушень. Викладене, зумовлює актуальність представленого, а також його своєчасність зважаючи на сучасні умови.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки (що затверджена указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021), Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (що затверджена указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки (що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), пріоритетного напрямку «Правові механізми забезпечення і захисту прав та свобод людини», «Фундаментальні та прикладні проблеми наукового забезпечення боротьби зі злочинністю в Україні» Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, що затверджена постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року №12-21. Дослідження є складовою плану науково-дослідної роботи Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку та

реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер 0116U006773) та частиною загальної наукової теми, що виконується кафедрою кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ «Охорона та захист прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження» (0114U004019).

Структура та зміст роботи. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які об'єднали 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі автором обґрунтовано актуальність обраної ним теми, сформульовано її мету, яка знайшла свою конкретизацію у відповідних завданнях, визначено новизну отриманих результатів, їх наукове та практичне значення для розвитку наук кримінально-правового циклу та вдосконалення правозастосовної практики. Визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наведено дані про апробацію результатів дослідження, наукові публікації здобувача.

У першому розділі дослідження автор звернувся до характеристики дорожньо-транспортних пригод як об'єкта дослідження під час розслідування кримінальних проваджень. Так, з метою формування теоретичного підґрунтя для власного наукового пошуку дисертант детально проаналізував наявні дисертаційні дослідження за даною проблематикою. Необхідно зауважити, що перед початком аналізу автор систематизував наявні дослідження на відповідні групи (с.29-30), та закономірно розпочав аналіз із наукових робіт, які стосуються проблеми доказування (с.30-38). При цьому, автором були проаналізовані роботи, які виконанні до набрання чинності КПК України 2012 року, так і ті, що були виконанні після запровадження вказаного нормативно-правового акта та зміни моделі кримінального переслідування, що ж закономірним оскільки фундаментальні положення щодо доказування формувались у кримінальній процесуальній науці протягом тривалого часу.

Продовжуючи аналіз, автор звернувся до огляду монографічних досліджень щодо проблем доказування під час розслідування конкретних видів кримінальних правопорушень, зокрема й щодо ДТП (С.39-47). Також у цьому розділі дисертант приділив увагу дослідженню дорожньо-транспортних пригод як об'єкта кримінального процесуального пізнання, де автор звернувся до наукових положень щодо сутності кримінального процесуального пізнання (с.49-52) та визначив власне розуміння цієї категорії (с.52) та його види (с.52-54). Крім того, здійснюючи аналіз механізму ДТП, автором доволі детально проаналізовано транспортний засіб, як складову механізму таких кримінальних правопорушень та об'єкта кримінального процесуального пізнання. При цьому, автором звернута детальна увага на проблеми правового регулювання сутності та видів окремих транспортних засобів у контексті їх експлуатації згідно чинного законодавства України. Значна увага приділена особі та обстановці вчинення кримінального правопорушення із акцентуванням уваги на проблемних питаннях щодо експлуатації різних видів транспортних засобів у зоні ведення бойових дій, а також сформульовані авторські пропозиції щодо оптимізації правового регулювання цього питання (с.69-71). Продовжуючи, автор звернувся до класифікації дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану як передумови формування моделі доказування. Так, спираючись на наявні наукові підходи щодо здійснення класифікаційних досліджень (с.73-74), автором запропонована власна класифікація таких злочинів, зважаючи на умови воєнного стану, а також експлуатації різних типів бойових машин (с.78-91).

У другому розділі дисертації автором зроблений акцент на організаційних особливостях кримінального процесуального доказування у провадженнях цієї категорії, зокрема й характеристиці системи обставин, які підлягають доказуванню. Аналізуючи вказане питання, автор доволі детально проаналізував кримінальне і кримінальне процесуальне законодавство з метою конкретизації предмета дослідження (с.93-97). Також, автором

проаналізовані такі елементи предмета доказування як спосіб вчинення злочину (с.97-98), особа злочинця та обстановка (с.97-99), а також суб'єктивна сторона таких кримінальних правопорушень. Дослідивши загальні питання щодо предмета доказування, автор доволі ґрунтовно проаналізував особливості предмета доказування у разі вчинення кримінального правопорушення за участі бойових машин (с.109-114). Досліджені дисертантом і положення щодо взаємодії під час доказування у кримінальних провадженнях цієї категорії, серед яких необхідно виокремити питання щодо організації взаємодії та перевірки інформації у разі вчинення ДТП на тимчасово окупованих територіях.

Третій розділ дисертаційного дослідження автор присвятив характеристиці засобів доказування, а саме слідчим розшуковим діям та особливостям використання спеціальних знань у доказуванні за даною категорією кримінальних проваджень. Досліджуючи слідчі (розшукові) дії як засоби доказування, закономірно, що автор звернувся до детального аналізу особливостей огляду місця події та транспортного засобу, а також виокремив типові помилки, які допускаються працівниками правоохоронних органів під час проведення огляду (с.132-134), а також окреслив організаційно-тактичні особливості проведення такої слідчої дії (с.134-138). Досліджуючи особливості огляду транспортного засобу, дисертант окремо звернув увагу на специфіку огляду бойових машин (с.141-142). Доволі багато уваги у роботі приділено й особливостям проведення допиту (с.143-149). У контексті використання спеціальних знань під час доказування дисертантом ґрунтовно досліджена судово-медична експертиза (с.160-165) та визначені особливості використання спеціальних медичних знань залежно від конкретних ситуацій (с.165-167). Крім того, у цьому підрозділі автором проаналізовані й інші види експертиз, які використовуються у доказуванні при розслідуванні цієї категорії кримінальних проваджень.

З огляду на викладене, можемо зауважити, що поставлені у дисертації мета та завдання вирішені, а основні результати – висвітлено у розгорнутих та аргументованих висновках.

Наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Викладені у роботі Р.П. Луцюка положення є науково обґрунтованими та стосуються всіх проблем, що охоплені темою дисертації. Це забезпечено завдяки логічно визначеним об'єкту та предмету дослідження, правильно та коректно застосованому методологічному апарату, правильно підібраній дослідницькій базі, теоретична частина якої полягає у всебічному та ґрунтовному аналізі наукових праць вітчизняних вчених у галузі криміналістики, кримінального процесу та судової експертизи, обраній емпіричній базі, котру становлять офіційні статистичні дані Офісу Генерального прокурора, відомості з Єдиного державного реєстру судових рішень, зокрема опрацювання 50 вироків за ст. 286 КК України та 20 вироків за ст. 415 КК України, результати опитування 127 слідчих Національної поліції України, 50 слідчих Державного бюро розслідувань, 20 прокурорів спеціалізованих прокуратур у сфері оборони. Під час підготовки дисертації використано власний досвід роботи автора на посадах слідчого, прокурора, прокурора спеціалізованих прокуратур у сфері оборони.

Новизна представлених теоретичних результатів, проведених здобувачкою досліджень. Автор провів наукове дослідження, в якому комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання та врахуванням новітніх досягнень теорії та практики сучасної науки, здійснив наукове дослідження щодо особливостей доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод у межах якого акцентував особливу увагу на особливостях кримінального процесуального пізнання дорожньо-транспортних пригод, доказування окремих обставин вчинення таких кримінальних правопорушень з

урахуванням сучасних обставин, зокрема введенням на території України воєнного стану та активним веденням бойових дій.

До найважливіших положень, що містять наукову новизну, на думку опонента, слід віднести наступні: обґрунтування двоетапної структури кримінального процесуального пізнання дорожньо-транспортної пригоди: а) пізнання ДТП як кримінально-релевантної події; б) пізнання механізму ДТП як кримінального правопорушення, а також виокремлено ознаки дорожньо-транспортної пригоди як кримінально-релевантної події та прикладної необхідності у контексті пізнання механізму дорожньо-транспортної пригоди виокремлення категорії «обстановка ведення бойових дій або наближена до бойових дій», а також, базуючись на концепції надзвичайних правових режимів, пропозиція моделі організації дорожнього руху у зоні бойових дій; розроблення класифікації дорожньо-транспортних пригод у кореляції із веденням на території України бойових дій.

Слушними та вельми актуальними є й інші пропозиції дисертанта, зокрема виокремлення особливостей огляду транспортних засобів, які використовуються силами оборони: *по-перше*, особливості огляду цивільних транспортних засобів, конструктивно переобладнаних для виконання завдань сил оборони; *по-друге*, особливості огляду бойових машин із акцентуванням уваги обов'язковості початкового огляду такого транспортного засобу вибухотехніками; удосконалення положення щодо організації проведення окремих слідчих (розшукових) дій як засобів доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод, зокрема проведення огляду у частині: а) класифікації невизначеності параметрів, використовуваних при аналізі обставин ДТП, що є результатом огляду місця події та транспорту; б) систематизації типових помилок, які допускаються під час проведення огляду у кримінальних провадженнях цієї категорії; в) формулювані доповнень до ст. 237 КПК України.

Таким чином, ступінь наукової новизни дослідження, обґрунтованість наведених у ньому положень, висновків і сформульованих рекомендацій відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки й пропозиції використовуються у: *практичній діяльності правоохоронних органів України* – під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, а також здійснення процесуального керівництва розслідування цієї категорії кримінальних проваджень (акт впровадження у практичну діяльність Другого слідчого відділу територіального управління ДБР у місті Миколаєві від 21 травня 2024 року; акт впровадження у практичну діяльність Одеської спеціалізованої прокуратури у сфері оборони Південного регіону від 23 травня 2024 року; акт впровадження у практичну діяльність ВРЗуСТ Слідчого управління ГУНП в Одеській області від 31 травня 2024 року); *науково-дослідній діяльності* – під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень проблемних питань кримінального процесуального права (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 09 травня 2024 року); *навчальному процесі* – викладені у дисертації положення використовуються під час підготовки посібників, методичних рекомендацій, проведення лекцій, семінарських і практичних занять з курсантами та слухачами закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання під час викладання навчальних дисциплін: «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», (акт впровадження Одеського державного університету внутрішніх справ від 09 травня 2024 року).

Вищевикладене є підставою для загальної позитивної оцінки дисертації Луцюка Романа Петровича «Особливості кримінального процесуального

доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод» як самостійного наукового дослідження з актуальної і важливої для науки криміналістики та кримінального процесу проблеми.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації відображено у шести наукових публікаціях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – у міжнародному науковому виданні, дві публікації – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу роботи порушень вимог академічної доброчесності не встановлено, під час використання в роботі наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, здобувачем здійснено посилання на їх публікації. Реального або потенційного конфлікту інтересів у офіційного опонента щодо здобувача, її наукового керівника та інших членів разової спеціалізованої вченої ради немає.

Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертантом дослідження, необхідно звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації, серед яких:

1) окремі наукові положення, що винесені на захист потребують конкретизації. Так, наприклад, на думку опонента, потребує уточнення положення щодо сучасного стану теоретичного забезпечення доказування під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, у частині класифікації наявних наукових праць. Необхідність аргументувати основні наукові положення, які виносяться на захист, із зазначенням відмінності одержаних результатів від відомих раніше є обов'язковим, відповідно до вимог до оформлення дисертацій;

2) у дослідженні автор піддає певній критиці існуючу наразі процедуру

початку кримінального провадження та вказує на прикладні проблеми, які виникають. Зважаючи на викладене, слушно почути позицію автора щодо зміни цієї процедури та доцільності повернення до стадії початку досудового розслідування;

3) в 3 розділі дисертації, Луцюк Р.П., ґрунтовно дослідив лише окремі слідчі (розшукові) дії, як засіб доказування під час розслідування дорожньо-транспортних пригод. Поза увагою дисертанта залишилися негласні слідчі (розшукові) дії, які активно застосовуються під час розслідування вищезазначених злочинів та заходи забезпечення кримінального провадження, застосування яких також забезпечує ефективність процедури доказування;

4) серед емпіричної бази дисертаційного дослідження не вбачається вивчення результатів опитування представників суддівського корпусу та сторони захисту щодо проблем правозастосування, які виникають під час розслідування кримінальних проваджень, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод, а також можливих шляхів їх вирішення, що повною мірою не дає змогу оцінити ступінь обґрунтованості висновків та пропозицій дисертанта, зокрема стосовно сформульованих змін та доповнень до КПК України. Окрім цього, на думку опонента, робота значно б виграла у плані практичної складової, якщо б дисертант більш докладно дослідив релевантну практику ЄСПЛ та позитивний зарубіжний досвід більшої кількості держав щодо розслідування зазначеного виду злочину. Такий аналіз, на думку опонента, значно б посилив актуальність, достовірність та своєчасність проведеного дослідження.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на високу оцінку дисертації як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

Загальний висновок: за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, за оформленням, а також за кількістю та обсягом публікацій, повнотою опублікованих матеріалів, дисертація «Особливості кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактами дорожньо-транспортних пригод», виконана Луцюком Романом Петровичем є завершеною працею та відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затверджених Наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 року (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор – Луцюк Роман Петрович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії в галузі права.

Офіційний опонент:
**професор кафедри
кримінального процесу ФПФОДР НПУ
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
к.ю.н., доцент**

Вікторія РОГАЛЬСЬКА

Підпис
Вікторії Рогольської
ЗАСВІДЧУЮ
... піклу кадрового забезпечення
... дніпровського державного
... внутрішніх справ
Олена Ісаєва
* УКРАЇНА *